

“DEN DOLAARD, e-educatieve tochten met ezels”

auteur: Jan Nijs, filosoof

zomer 2014

Waarschuwing: *deze tekst gaat over het wandelen met een ezel, wat niet zondermeer als een ‘leuke’ activiteit kan worden beschouwd. Wandelen met een ezel kan (en mag) best wel vermoeiend zijn. Net zoals het wandelen met een ezel om een zekere inspanning van de wandelaar vraagt, vraagt het lezen van deze tekst van de lezer om een gelijkaardige inzet... Zet je dus maar neer en gun jezelf voldoende tijd om mee te gaan over de denkweg die de auteur aanreikt! Misschien voel je je op een zeker moment wel aangesproken om eens alleen of samen met je partner, je gezin, familie, enkele collega’s of met een paar vrienden zo’n tocht aan den lijve te ondervinden?*

E-educatieve tochten met ezels in de Getevallei

Den Dolaard (oud-Nederlands voor ‘vagebond’ of ‘zwerfer’) is op korte tijd uitgegroeid tot een feitelijke vereniging die de relatie tussen mens en dier, tussen het menselijke en het dierlijke onderzoekt en problematiseert. Den Dolaard gelooft een al te grote scheiding tussen mens en dier minder vanzelfsprekend te kunnen maken door mensen onder de vorm van begeleide landschapswandelingen en collectieve natuurtochten in contact te brengen met een dier dat zich niet zomaar laat leiden of overheersen: een ezel. Den Dolaard hoopt zo de mens iets dichterbij het menselijke in het dier en het dierlijke in de mens te kunnen brengen.

Het begon allemaal einde 2012 op initiatief van Jan Nijs, filosoof met jarenlange ervaring in de bijzondere jeugdzorg, in het werken met groepen en het houden van dieren. Hij laat zich hierbij o.m. inspireren door de zoektocht van de Franse pedagoog Fernand Deligny naar het menselijke van de mens in z’n werk met autistische kinderen en door de Britse antropoloog Tim Ingold die een briljante ‘korte geschiedenis van de lijn’ schreeft. Dus ook de lijn tussen mens en dier, maar ook dieren als lijnen en lijnen in het landschap, gemaakt door mensen, maar ook door dieren ... Leven van mens én dier blijken zich langs lijnen af te spelen, lijnen die elkaar beïnvloeden en creëren...

Met behulp van vijf ezels en een tiental vrijwilligers organiseert Den Dolaard *e-educatieve* staptochten in de vallei van de Gete (vooral Zoutleeuw, Linter en Geetbets) voor iedereen die zich daartoe aangesproken voelt. Dat kan dus gaan om particulieren, koppels, gezinnen met kinderen, natuurverenigingen, jeugdzorg, scholen, kinderen of volwassenen met een beperking, toeristen ...

Het uitgestrekte landschap in deze rivierdal in het zuiden van het Hageland markeert de grens tussen geografisch Hageland en Haspengouw. Een grenslandschap dat zijn huidige vorm heeft gekregen dankzij eeuwenlange kleinschalige landbouw in de vallei.

Door de afwisseling tussen natuurgebieden, landbouw en dorpskernen is deze weidse omgeving uitermate geschikt voor een *e-educatieve* vorm van landschapsbeleving, d.w.z. een beleving van het

landschap die 'vrij' kan maken. Den Dolaard wil mensen letterlijk en figuurlijk 'naar buiten' brengen, letterlijk door de wereld in te stappen, figuurlijk door mensen al wandelend met een ezel *buiten zichzelf* te brengen. Den Dolaard laat zich daarbij inspireren door een oude betekenis van educatie: *educatie*, naar het Latijnse *educere*, als het '(weg)gevoerd worden-uit', als het naar buiten meegenomen worden, de straat op, de wereld in, in de publieke ruimte.

Een eigenaardige manier van samen te bewegen

Gewoonlijk leidt het samen stappen met een ezel na verloop van tijd tot een zichtbare alliantie tussen mens en dier (zeker als er kinderen mee gaan, kind en dier blijken eenvoudigweg bij elkaar te horen...). Soms is er zelfs sprake van 'ezelwording' zodra de grens tussen wandelaar en ezel als minder absoluut wordt gevoeld. Beide komen dan in een gedeelde cirkel van gezamenlijk bewegen terecht. Het logo van Den Dolaard probeert dit 'in elkaar overgaan' te visualiseren: door de afwisseling van wit en zwart waarmee zowel de ezel als de wandelaar gekleurd zijn, lijken benen en poten, mens en dier in elkaar te vervloeien, op stap in elkaars beweging. Naarmate de stapper vermoeid geraakt en de ezel z'n vluchtlijn vindt door het onverstoortbaar aanhouden van een trage tred, voel je als wandelaar de afstand tussen jezelf als mens en de ezel als dier vervagen. Zo'n tocht is m.a.w. ook een expeditie naar de gemeenschappelijke zone tussen het dierlijke en het menselijke.

Met een ezel als metgezel

Over ezels heersen jammer genoeg heel wat foute vooroordelen (ze zouden lui, koppig en dom zijn), meestal het gevolg van menselijk onvermogen om zich te verbinden met de bijzondere aard van deze paardachtigen en het dierlijke in zichzelf.

Je krijgt de kans om tijdens de hele wandeling zorg te dragen voor een groot vreemd dier dat op langzame wijze naast jou loopt. Je zal merken dat de ezel een dier is dat zich niet zomaar laat toe-eigenen. Hij vraagt van jou dat je een al te menselijke omgang achterlaat en dat je je voor de duur van de tocht op een meer dierlijke wijze tegenover hem gedraagt. De ezel zal je daarom onderweg regelmatig uit je comfortzone halen. Hij staat de hele tijd in volle dierlijke aanwezigheid met al z'n zintuigen gericht op al wat jullie omgeeft. Hij loopt z'n eigen ritme en waar nodig blijft hij stilzwijgend op de uitkijk staan. Daarbij kan hij z'n lange oren onafhankelijk van elkaar 180° laten ronddraaien en is hij in staat om geluiden tot op bijna 1 km afstand op te vangen en te herkennen...

Samen stappen met zo'n alert, wijs en sensitief dier vraagt dus ook van jou een bepaald soort aandacht. De ezel vraagt van de wandelaar om een houding waarbij ook de wandelaar zich probeert aanwezig te maken in de wereld zoals die hem op dat moment omgeeft i.p.v. te blijven hangen in eigen oordelen over die omgeving. Dit doe je door je aandacht letterlijk op de ezel, de weg en de natuur te richten. Door z'n niet-intentionele aard en door de open en nieuwsgierige manier waarmee hij naast je loopt, verhindert de ezel dat jij wegzakt in het moeras van je eigen innerlijkheid of dat je wordt meegezogen door je onophoudelijke gedachtenstroom.

Het landschap beweegt mee

Ook de ruimte van het landschap faciliteert deze vorm van 'zelfvergetelheid'. Er wordt immers zo veel mogelijk gewandeld over 'trage wegen', bij voorkeur weinig gekende en nauwelijks nog gebruikte aardwegen en voetpaden. Dergelijke onverharde wegen zijn stille sporen in het landschap die getuigen van een andere, bijna vergeten manier van verplaatsen en reizen. Deze voetwegen eisen net zoals de ezel een aandachtige en erg lichamelijke manier van bewegen op: zich verplaatsen over langere afstand door te stappen, door een weg af te stappen, de weg te begaan in het gezelschap van een dier

dat door z'n gestalte al iets vreemds heeft. Dit doet iets met een mens, maar ook met de ezel in kwestie!

Voor de tijd van het gemotoriseerd verkeer trokken mensen veelal te voet de wereld in. Zich verplaatsen had dan vooral te maken met het afleggen van een slingerend pad dwars over velden, door boomgaarden, in wouden, langs bosranden, weilanden, naast oevers van rivieren, over beken en grachten.... Hierbij is er een quasi vanzelfsprekende continue gerichtheid op de omgeving. De weg die van de ene plaats (gehucht, dorp, stad, land, ...) naar de andere ging, kreeg alle aandacht en niet de plaats waar de weg naartoe ging. Door zo te reizen ben je niet bezig met je eindbestemming, maar met de te volgen weg.

Dit is een heel dynamische manier van bewegen, je zou kunnen zeggen: een zwerven (dolen). Zwerven is een manier van stappen waarbij het ervaren van de verplaatsing en van wat het onderweg zijn met zich meebrengt, centraal staat. De weg volgt uit het aflopen van de weg, uit de eigen beweging dus...

Vandaag zijn quasi al onze verplaatsingen losgekoppeld van beweging en verworpen tot transport. De bestemming van de weg is het belangrijkste geworden: zo snel mogelijk op zo kort mogelijke tijd je eindbestemming bereiken... De meeste van onze wegen werden statische, rechte verbindinglijnen, gedomineerd door de plaatsen die ze met elkaar verbinden. Maar zich louter van het ene punt naar het andere verplaatsen, doet hoegenaamd niets meer met de aard van de persoon die wordt getransporteerd...

Een tocht met een ezel daarentegen langs oude buurt- en voetwegen in de Getevallei voert je mee over (verborgen) zwerflijnen in het landschap. Deze lijnen hebben een directe relatie met beweging, ze zijn het gevolg van de continue gedeelde beweging van het stappen van mens en dier naast elkaar. Daarom doet het opnieuw belopen van deze lijnen iets met je: deze wegen vertragen, verstillen, onthaasten en genereren op die manier nieuwe 'uitzichten' op wie-jij-bent als menselijk dier.

In volle aandacht lopen over deze eeuwenoude lijnen met een ezel als gezel zorgt finaal voor een adembenemende en bevrijdende ontmoeting tussen mens, dier en omgeving ... Toch maar eens proberen, zo'n eigenaardige staptocht?

- - - - -

Wat je nog moet weten alvorens een tocht te boeken... Er lopen maximum vier mensen per ezel mee, kinderen en volwassenen samengeteld. Om beurt houdt iemand uit de groep de ezel voor een tijdje vast terwijl er wordt gewandeld. De groep wordt bewust klein gehouden opdat alle aandacht kan gaan naar ezel, weg en landschap. Daarom stapt er ook altijd iemand van Den Dolaard mee. Zo'n 'dolaard' blijft in de buurt van de groep, stuurt bij of komt tussen waar nodig, geeft de richting aan en ondersteunt het oversteken van een rijweg. Waar wenselijk wordt uitleg gegeven over ezels, de route en bepaalde wetenswaardigheden in het landschap. De tochten verlopen in principe overdag, maar kunnen ook bij valavond, 's nachts of vroeg in de ochtend worden georganiseerd.

Een tocht kan op vraag variëren van een (paar) uur, een ganse dag tot zelfs meerdere dagen. Hoe langer je gaat stappen met een ezel, des te intenser de ervaring zal zijn. Bij een meerdaagse wordt er onderweg gekampeerd. De ezel draagt dan tijdens de tocht de bagage via een pakzadel op z'n rug. Kinderen kunnen op de ezel zitten als er gedurende langere tijd wordt gewandeld.

Eens je zelf zo'n educatieve tocht met een ezel hebt afgelegd of als je enige reiservaring met een ezel kan voorleggen, kan je vrijwilliger worden bij Den Dolaard en dus mee tochten begeleiden.

De opbrengst van de tochten wordt integraal besteed aan het oprichten van een schuiloord voor jonge en oudere mensen die alle tijd en ruimte krijgen om tot rust en bezinning te komen. Hiertoe zal eerst een oude woonwagen en vervolgens een schuur op het erf van de boerderij van Den Dolaard worden omgebouwd tot een publieke plaats. Wij hopen in de loop van 2015 te kunnen starten met de renovatiewerken.

Meer info?

www.dendolaard.be

info@dendolaard.be

 0479 – 45.23.36